

44/96 ת"פ 9/9/96

1

בבית המשפט המחוזי בירושלים
בפני כב' השופטת א' פרוקצ'יהבענין שבין: מדינת ישראלהמאשימה ע"י ב"כ עו"ד מ' הכהן

- נ ג ד -

1. מאיר פינס ובניו בע"מ

2. עודד פינס

הנאשמים ע"י ב"כ עו"ד א' זוהרהחלטה

1. שני הנאשמים בתיק שלפני הואשמו בעבירה שעיקרה היותם צד להסדר כובל בניגוד לסעיפים 2(ב)4(4) ו-47(א)1(1) ו-48 לחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח-1988.

2. בטרם ישיבו לכתב האישום, העלה ב"כ הנאשמים שתי טענות: האחת - כי יש לאחד את הדיון בהליך זה עם הליך אחר המתנהל בבית משפט זה בהרכב אחר. והשניה - טענה מקדמית הנוגעת לאופן ניסוחו של כתב האישום ועניינה בחוסר פירוט מספיק של מועדי ביצוע העבירות המיוחסות לנאשמים.

3. אשר לסוגיית איחוד הדיון, יש להבהיר את הנתונים הבאים החשובים לרקע הדברים:

כתב האישום בהליך שלפנינו מייחס לנאשמים - חב' מאיר פינס בע"מ ועודד פינס (להלן - "פינס") עשיית הסדר הדדי כובל בינם לבין נאשמים אחרים לקביעת מכסות מכירה מירביות של עץ קנדי. על פי הטענה, הסדר זה נוגד את החוק ומהווה עבירה.

בהליך מקביל, המתנהל בבית משפט זה בפני כב' השופט עדיאל (ת"פ 45/96) הואשמו שאר חברי הקבוצה באותן עבירות על החוק בגין אותה פרשה. כן כולל כתב האישום בתיק המקביל שני אישומים נוספים כנגד חלק מחברי הקבוצה - שאינם מתייחסים לנאשמים פינס - הנוגעים לשתי פרשות נוספות: האחת פרשת "ארזים" (נשוא האישום השני), והשנייה פרשת "בנינסון" (נשוא האישום השלישי). יוצא, איפוא, כי האישום הראשון בת"פ 45/96 מתייחס לפרשה זהה לנשוא האישום בת"פ 44/96, כאשר בתיק הראשון מואשמים 12 נאשמים, ובתיק האחר, הקבוע בפני, מואשמים שני נאשמים.

4. שני הנאשמים בתיק שבפני מבקשים את צירוף הדיון כאישום נגדם לאישום הנדון לגבי 12 הנאשמים האחרים. נימוקיהם העיקריים לבקשת הצירוף הם כדלקמן:

א. טעמים שביעילות מצדיקים כי בית המשפט לא ידון במקביל בשני תיקים הנוגעים לאותה פרשה, ובמיוחד כך, נוכח רשימת העדים הארוכה האמורים להעיד מטעם התביעה, שהיא בעיקרה זהה בשני ההליכים. האחדת הדיון תמנע צורך בכפל דיון ובשמיעה כפולה של אותה שורת עדים.

ב. הפרדת הדיון עלולה להביא לפסיקות סותרות של שני הרכבים באותה פרשה עצמה, דבר שאינו רצוי.

ג. הפרדתם של הנאשמים פינס משאר הנאשמים גורמת להם נזק עיסקי מאחר שכלפי הגורמים העיסקיים האחרים הפועלים בשוק נוצר הרושם כי קיים שיתוף פעולה בין התביעה לפינס, דבר הגורם לכידודם העסקי.

עוד הוסיף ב"כ הנאשמים לחיזוק טעמי הבקשה, כי יש להתחשב בכך כי המשפט טרם החל, ושיקולי צדק, יעילות וחסכון מצדיקים דיון והכרעה בפרשה הכוללת ללא הפרדה.

לחלופין, עתר סניגורם של הנאשמים לשמיעת העדויות המשותפות לשני התיקים בצוותא-חדא.

ב"כ התביעה מתנגד לבקשה מהנימוקים הבאים:
כנקודת מוצא, אין זכות קנויה לנאשם כי עניינו ידון עם נאשמים אחרים באותו כתב אישום.

הכלל הוא כי עניינם של נאשמים נדון בנפרד זה מזה, וקיים היתר לצרף עניינם של מספר נאשמים אם הנסיבות מצדיקות זאת. על פי הטענה, בנסיבות ענין זה, הפרידה התובעת את עניינם של הנאשמים פינס מעניינם של שאר חברי הקבוצה מן הטעם שיש בראיות התביעה דברים המיוחסים לפינס שיש בהם כדי להפיל את יתר שותפיו, ולכן הכרעת דינו קודם לחבריו תאפשר הזמנתו כעד תביעה להעיד נגדם במשפטם.

יש לציין בהקשר זה כי הנאשם פינס אינו מופיע בשלב זה כעד תביעה בת"פ 45/96. יש להניח כי אם התביעה תבקש להעידו בתיק זה מטעמה, יהא עליה לבקש את תיקון כתב האישום, כמקובל.

5. לאחר בחינת טיעוניהם של הצדדים, זוהי עמדתו:
השאלה העומדת לדיון מצריכה התייחסות לשני ההיבטים הבאים:
א. האם ניתן לאחד את הדיון בשני כתבי האישום מבחינת הדרישות הטכניות של החוק.

ב. אם התשובה לשאלה הראשונה חיובית, האם ראוי, בבחינת הפעלת שיקול דעת של בית המשפט, להורות על איחוד כזה בנסיבות ענין זה.

נקודת המוצא בחוק סדר הדין הפלילי היא כי התביעה רשאית, אך אינה חייבת, לצרף באותו כתב אישום כמה נאשמים אם כל אחד מהם היה צד לעבירות שבכתב האישום או לאחת מהן, או אם האישום הוא בשל סדרת

מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת (סעיף 87 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב-1982).

ברוח דברים אלה, רשאי בית המשפט לצוות על איחוד הדיון בכתבי אישום נפרדים התלויים ועומדים באותו בית משפט, אם מותר לצרף את הנאשמים בהם כנאשמים באותו כתב אישום ובית המשפט סבור שהצירוף לא יגרום לעיוות דין (סעיף 90 לחוק).

אין מחלוקת כי בענייננו מתמלאים התנאים הטכניים שמציב החוק המכשירים את צירוף כל הנאשמים בכתב אישום אחד, ולפיכך מתמלאים התנאים הללו גם לצורך איחוד הדיון בשני כתבי האישום נגדם; שהרי שני כתבי האישום מתייחסים לכל הנאשמים כצדדים לאותה עבירה, והמדובר הוא, ככל שהדבר נוגע לאישום בתיק שלפני ולאישום הראשון בת"פ 45/96 בפרשה עניינית אחת.

מבחינה זו, באות על סיפוקן דרישות החוק הטכניות לענין האחדת המשפטים.

6. גם לכשנתמלאו דרישות אלה של החוק, שמור לבית המשפט שיקול דעת להחליט אם ראוי בנסיבות הענין להורות על האחדה. בהקשר זה יש לשקול, קודם לכל, האם האיחוד עלול לגרום לעיוות דין. עיוות דין בהקשר זה פירושו, בראש וראשונה, קיום חשש לפגיעה ביכולתו של נאשם להתגונן כראוי. אולם מושג זה עשוי גם להתפרש על פני עניינה הלגיטימי של התביעה להבטיח את יכולתה להציג את ראיותיה במלואן ולמצות את אמצעי ההוכחה שבידיה כדי להוכיח את אשמתו של הנאשם.

בנילווה לשיקולים אלה, שהם העיקריים בסוגיה זו, מובאים בחשבון גם שיקולי יעילות הדיון והרצון למנוע כפל דיון ושמיעה כפולה של אותם עדים, מניעת אפשרות של הכרעות סותרות, חסכון במשאבים כספיים ובזמן שיפוטי, וכיוצא באלה שיקולים.

והיה, אם תחליט התביעה להעלות בקשה להפרדה, יוכל בית המשפט אז לשקול את בקשת ההפרדה לגופה, ואם יחליט לקבלה, תתכנה אז האפשרויות הבאות X בהליך שיתנהל במשפט המופרד:

א. הצדדים יסכימו לקבל את חומר הראיות שנאסף עד אותה עת בלא חקירה נוספת של העדים שהעידו במשפט המאוחד.

ב. תינתן החלטה של בית המשפט גם בלא הסכמת הצדדים, להמשיך במשפט שהופרד מן השלב אליו הגיע בית המשפט לפני ההפרדה (כאמור בסעיף 89 לחוק).

ג. בית המשפט יורה על העדתם פעם נוספת של עדים שהעידו במשפט המאוחד.

הסדר כאמור מעמיד את הסיכוי לייצל את הדיון בצד שמירה על זכותה של התביעה להעלות בבוא העת את בקשתה להפרדה אם ובמידה שיימצא אותה עת כי צרכים מהותיים של התביעה מצדיקים זאת. גם אם יוחלט על הפרדה בשלב מאוחר זה, קיים סיכוי טוב כי ניתן יהיה לחסוך בהבאת כפל עדויות או לפחות להמעיט בהיקפו של כפל זה במסגרת המשפט המופרד.

ואוסיף זאת: דרך זו של האחדת הדיון לצורך שמיעת ראיות משותפות לשני כתבי אישום תוך ראיית האפשרות כי בעתיד עשויה להידרש הפרדה נוספת, נדונה בפסיקה ונתקבלה כאפשרית וכלגיטימית.

בענין ע"פ 777/80 בינאשווילי נ' מדינת ישראל, פד"י ל"ז(2), 452, 467, אמר מ"מ הנשיא (מ' שמגר) (כתוארו אז) את הדברים הבאים:

"חוק סדר הדין הפלילי לא התייחס אמנם בחוראותיו לנסיבות כגון אלה שלפנינו בו מתבקש איחוד דיון חלקי, כאשר ההפרדה החוזרת צפויה וקבועה מראש. אך אין לומר כי הסדר כזה נוגד את חוראותיו של החוק או רוחו... אין מקום להסקת מסקנה שההחלטה מראש לשמוע רק חלק מעדי התביעה המשותפים בצוותא יכולה היתה כשלעצמה לגרום לעיוות דין, וכי בית המשפט לא רשאי להביא בחשבון את האינטרס הציבורי במניעת העדתם הכפולה של אוהם עדים כאשר אכן נוכח לדעת כי לא תהיה בכך משום פגיעה במישהו מן הנאשמים".

עם זאת, באותו ענין הוסיף בית המשפט והבהיר כי דרך זו עלולה להוליד אי הבנות ותחושת קיפוח, ולכן יש לנהוג בה בזהירות רבה כדי ששיקולי

היעילות והחסכון בזמנם של עדים לא יאפילו על אי ההבנות ואי הבהירות העוללים להתעורר בעקבותיה.

ראה גם ע"פ 3287/90 פחימה נ' מדינת ישראל, פד"י מ"ד(3) 712; וכן קדמי, סדר הדיון בפלילים, חלק שני מהד' 3, 1993, עמ' 430.

גם אחרי שנתתי דעתי לאזהרה הטמונה בדברים אלה, נראה לי כי בראייה כוללת של עניינם של כל הצדדים בתיק זה - עניינה של התביעה למצות את הוכחותיה, עניינם של הנאשמים לנהל את הגנתם בלא הפרעה, ושיקולי המערכת השיפוטית בקיום הליך יעיל וחסכוני - יש בהסדר המוצע משום איזון ראוי של כל השיקולים יחדיו.

יתר על כן, אין להתעלם גם מן העובדה כי החלטת האיחוד נעשית בשלב התחלתי של הדיון, עוד בטרם טען מי מן הנאשמים בשני התיקים לגופו של האישום נגדו.

לאור זאת אני מחליטה:

א. בשלב זה, בטרם השיבו הנאשמים שבפני לאישומים, מאוחד הדיון בכתבי האישום בת"פ 44/96 ובת"פ 45/96.

בהסכמת כב' השופט עדיאל, ישמע התיק המאוחד בפניו.

ב. לאחר שמיעת עדי התביעה המשותפים לשני כתבי האישום, ממילא תעמוד לב"כ התביעה הזכות לבקש את הפרדת דינם של הנאשמים בת"פ 44/96 על מנת שיוכרע קודם לנאשמים בת"פ 45/96, באם יהיה סבור כי עניינה של התביעה מחייב מתן הזדמנות להעיד את הנאשם מאיר פינס כעד תביעה במשפטם של יתר הנאשמים.

ג. נוכח החלטה זו, על הנאשמים בתיק זה להתייצב בבית המשפט בפני כב' השופט עדיאל ביום 10.9.96 בשעה 8:30 לצורך תשובה לכתב האישום ביחד עם הנאשמים בת"פ 45/96 אשר הוזמנו לטיעון לאותו מועד.

יישום אמות מידה אלה לענייננו מביא אותי למסקנות הבאות:

מהיבט יעילות הדיון, אין ספק כי איחודם של כתבי האישום היה חוסך זמן שיפוטי יקר, מבטיח חקירה אחת של מסכת עדי התביעה המשותפים לשני התיקים, ומוזיל את המשאבים הכוללים שיש להשקיע בניהול משפטים אלה. באישום נגד הנאשמים פינס ורשומים 18 עדי תביעה המופיעים כולם כעדי תביעה גם בתיק המקביל, ואין צורך להרבות במילים באשר ליתרון מבחינת יעילות המשפט שהיה מושג לו נחקרו עדים אלה פעם אחת ולא היו מוטרחים לבית המשפט פעמיים כדי להעיד על אותה פרשה עצמה ובגין אותם נאשמים עצמם.

אולם, כנגד שיקול זה עומד אינטרס לגיטימי של התביעה לבודד את הנאשמים פינס כדי לאפשר העדתו של פינס כנגד שותפיו לעבירה. שיקול זה הוא מהותי להוכחת האישומים, ולא ניתן להתעלם ממנו.

אשר לסיכויי הנאשמים לנהל את הגנתם הם, לא נראה לי כי עלול להיגרם להם עיוות דין כלשהו באם יאוחד הדיון בעניינם.

ניתן לאזן בין השיקולים השונים הפועלים בעניין זה בדרך הבאה:

הדיון בשני האישומים יאוחד, באופן שעדי התביעה המשותפים לשני התיקים יישמעו בפני הרכב אחד. עם תום שמיעת עדויותיהם של העדים המשותפים לשני כתבי האישום, תוכל התביעה, לאחר שתבחן את כל חומר הראיות שנאסף עד אותה עת, לשקול אם היא עומדת על בקשתה להכריע בעניינם של הנאשמים פינס לפני ההכרעה בעניינם של יתר הנאשמים וזאת כדי לאפשר את העדתו של פינס כעד תביעה במשפטם. והיה, אם באותו שלב לא תראה התביעה צורך לבקש הפרדת דיון, יימשך המשפט בכל שאר הסוגיות ובעניינם של כל הנאשמים במאוחד. ראוי לציין במאמר מוסגר כי גם היום, נראה כי התביעה עדיין אינה משוכנעת בצורך להעיד את פינס כעד תביעה במשפטם של האחרים, והראייה כי לא צירפה אותו כעד תביעה בת"פ 45/96. מכאן, שעשוי להיות כי לאחר שמיעת כל עדי התביעה המשותפים לשני כתבי האישום שוב לא יעלה הצורך בהפרדה.

44/96 ת"פ

בבית המשפט המחוזי בירושלים
בפני כב' השופטת א' פרוקצ'יה

ד. נוכח החלטתי זו, אינני רואה מקום לנקוט עמדה באשר לטענה מקדמית שהעלה ב"כ הנאשמים בתיק שלפני המייחסת פגם לניסוח כתב האישום בנוגע להגדרת המועדים לביצוע העבירות. במידת הצורך יידרש הרכב בית המשפט שידון בתיקים המאוחדים לענין זה.

ניתן היום, 09/09/96.

בהעדר הצדדים.

המזכירות תעביר בדחיפות מירבית עותק מהחלטה זו לידי הצדדים ובמקביל תודיעם טלפונית (או בפאקס) את פרטי החלטה זו.

א. פרוקצ'גה

ש ו פ ט ת